

PER QUÈ TÉ AQUESTA FORMA EL PONT MEDIEVAL DE BESALÚ?

Quants besalunencs ens hem passejat pel damunt del dit «Pont Vell» del nostre poble! Un dia clar d'hivern, tot passejant-m'hi, se'm formulà aquesta pregunta. Fixaré l'atenció sobre aquest monument.

Els ponts, junt amb les esglésies, els castells desballestats i alguns habitatges de les viles i de dalt de les cingleres, són el que resta de l'arquitectura medieval en les vessants d'aquestes muntanyes regalades. Si fullegem les guies sobre el Pirineu Català de Cèsar August i Torras, trobarem centenars de gravats on es reproduïx un pont o se'ns recorda la seva presència. Arcades que foren nexes d'unió entre els pobles en les condicions climatològiques més dures, i que a peu o amb mules, han servit moltes centúries a nadius i vianants per mantenir unes comunicacions permanents. El Pont Vell de la nostra vila té per la seva bellesa i monumentalitat, un lloc capdavanter en aquesta llista, ja que n'és un exemple extraordinari.

Algun estudiós ha cregut veure carreus romans als mugrons que fan de base a les arcades. Amb això s'arriba a la idea d'un origen romà de la construcció i d'un miler d'anys d'existència, ja que en un document que transcriu Pere de Marca en la seva «Marca Hispànica», de l'any 1075, ja es parla del pont de Besalú.

Per un altre document de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, sabem que l'any 1315 una revinguda del Fluvià damnà el pont de tal manera que Besalú demanà al rei Jaume II el dret de peatge per un espai de deu anys. Els cavallers muntats pagarien un diner, i la gent d'a peu i les bèsties carregades en pagarien la meitat.

A les darreries d'aquest mateix segle XIV, el rei Joan I tornà a reconstruir-lo i el fortificà a causa de la invasió del territori garrotxí pel comte d'Armagnac, de la qual cosa hom dedueix que potser són d'aquella data les primeres torres de defensa i el portal.

El pont ha estat refet moltes vegades perquè el Fluvià, a causa de les pluges, sovint ha baixat amb empenya i fent estralls.

El notari Pere Casadevall escrivia, l'any 1403, que «El dilluns 16 de juliol plougué molt, i baixà riuada tan grossa que segons dit dels homes antics cinquanta anys ha passat Fluvian no vench tan gros... e les ondes passaven per les finestres della archada major del pont e cobrí tot lo portal dels jueus e feu infinits mals.»

Diversos autors comarcals ens han fet relació de les riuades recollides documentalment, les quals sovint van obligar a haver de refer una o diverses arcades, sobretot a la part més llunyana de la vila, la qual ha estat refeta en més ocasions, àdhuc canviant la seva disposició geomètrica. També fou necessari, d'altres vegades, reforçar la base dels pilars que no reposen sobre la roca viva del llit del riu, afectats pel rossec de les aigües que en endur-se marges i sorres les deixaven al descobert.

Ramon Grabolosa no pogué esbrinar si la forma angular del pont es deu a raons militars, o fou així perquè els constructors cercaven els indrets on el subsòl era més consistent per aguantar l'obra.

Hi ha dos llocs on el pont s'eixampla, els quals anomenem la Creu Grossa i la Creu Petita. Sortint es troba el primer i més gran abans d'arribar a la torre de defensa, i el segon és a la meitat de l'altre tram. Es diu que la raó de la seva existència podria haver estat per facilitar l'encreuament de gent i cavalleries en dies de mercat i d'altres en què el trànsit augmentava notablement. A finals del segle passat, quan la carretera passava pel Pont Vell, foren destruïdes la torre i el portal adduint el seu mal estat i la necessitat de facilitar el trànsit als vehicles.

I és molt possible que els besalunencs d'aleshores al·leguessin la ineffectivitat d'aquelles defenses en cas d'invasió enemiga. Els francesos tingueren combats a Besalú els anys 1784, 1808 i 1814, i en el conegut gravat del gavatx Jean-Charles Langlois, ajudant de camp del mariscal Saint-Cyr, es veu de manera manifesta com les tropes passen el riu a gual (avui Can Pairot) aigües avall del pont, sense fer cas d'aquestes defenses. És de suposar que a les guerres carlines aquestes defenses tampoc no representaren cap protecció efectiva per a la nostra vila.

Finalment, pel febrer de 1939, a les acaballes de la guerra a Catalunya, la dinamita que sobrà de destruir el pont de la carretera C-150 s'aprofità per esquinçar dues arcades del pont vell. El de la carretera es reféu de seguida, però el nostre hagué d'esperar fins al 1965.

Q. Roura

Novetats CARMÉ

Us desitja
BONES FESTES